

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ЯК СКЛАДНИК СИСТЕМИ НАВЧАННЯ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ

У статті подано аналіз законодавчої бази та наукових джерел щодо тлумачення поняття “неперервна освіта” як складника поняттєво-тлумачного апарату дослідження засад розвитку медичної та фармацевтичної освіти. На основі системно-узгальнювального підходу проведено вивчення науково-педагогічних розробок учених та законодавчої й нормативно-правової бази. Розглянуто послідовність запровадження терміна “неперервна освіта” в систему освіти. Підкреслено, що в умовах розвитку медичної та фармацевтичної освіти функціонування системи неперервної професійної освіти стає об’єктивною потребою й орієнтиром державної політики в галузі освіти. Неперервна професійна освіта покликана забезпечити гнучкість та різноманітність фахової підготовки для задоволення потреб суспільства. Система медичної та фармацевтичної освіти як структурна одиниця ступеневої системи освіти має свої специфічні цілі. Основою системи неперервної професійної підготовки фахівців є державні законодавчі і нормативні документи. Огляд праць стосовно неперервної освіти медичних та фармацевтичних спеціалістів довів, що наразі відсутній загальноприйнятий підхід до неперервної медичної (фармацевтичної) освіти. Проте є загальна думка про те, що якість послуг в галузі залежить від постійної підтримки фахівцями своїх компетенцій під час неперервного підвищення та оцінки своєї кваліфікації. При цьому наголошується, що велике значення має забезпечення якості освіти та підвищення вимог до академічного рівня постачальників освітніх послуг або програм навчання, на основі яких медичні (фармацевтичні) спеціалісти координують власні плани освітньої діяльності. Найважливішою передумовою забезпечення обов’язковості безперервного підвищення кваліфікації вважається створення єдиної системи акредитації постачальників послуг і програм, а також “колективна відповідальність” усіх учасників системи підготовки кадрів охорони здоров’я.

Ключові слова: неперервна освіта, медичні та фармацевтичні фахівці, система освіти, якість освіти.

Медична освіта у світі існує вже понад 800 років, і формально вона почалася з відкриття медичного факультету в університеті Монпельє у Франції. Українська медична освіта також була побудована за європейським зразком, її головною метою є поліпшення здоров’я людей, що збігається з основною місією Всесвітньої федерації медичної освіти щодо впровадження Міжнародних стандартів медичної освіти для поліпшення якості охорони здоров’я.

Неперервна медична та/або фармацевтична освіта є етапом освіти, де фахівці після отримання базової кваліфікації стажуються, набувають і удосконалюють практичний досвід протягом усього професійного життя. Вона дозволяє найбільш повно реалізувати всі здатності людини. Українські дослідники М. Євтух та І. Волощук зазначали, що “...термін “неперервна освіта” підкреслює функціональну специфіку одержуваних знань. Це освіта, яка має забезпечити безперервне оновлення професійних знань і навичок” [2, с. 259].

У статті 3 Закону України “Про вищу освіту” зазначено, що “державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується, зокрема, на принципі сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя”, а формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом “розширення можливостей для здобуття вищої освіти та освіти протягом життя”. Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті визначені пріоритетні напрями державної політики щодо вдосконалення концепції безперервної освіти: “Створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід’ємну складову європейської та світової спільноти”.

Не викликає сумнівів, що система освіти (як базової, так і післядипломної) має бути переглянута. Тільки тоді фахівець відповідає швидкоплинним вимогами ринку праці, коли він може постійно вчитися і оптимально використовувати накопичений освітній капітал [1, с. 105]. Час диктує нові вимоги до фахівців, до освіти, тому природно, що система освіти має бути адаптована до сучасних умов.

Освітній процес є структурною одиницею більш глобального процесу, який позначається поняттям “освіта через усе життя”, або “неперервна освіта”, він повинен забезпечити різноманітність і гнучкість підготовки фахівців для задоволення потреб суспільства. Для забезпечення пристосування до нововведень і змін у майбутньому “в умовах стрімкого накопичення знань і оновлення технологій одним із найбільш важливих завдань стає забезпечення безперервності освіти” [3, с. 201].

Метою статті є теоретичний аналіз робіт педагогів-медиків та фармацевтів щодо тлумачення поняття “неперервна освіта” як складника поняттєво-тлумачного апарату дослідження засад розвитку медичної та фармацевтичної освіти.

Аналіз наукових розвідок свідчить про те, що ідея неперервності освіти, постійного духовного вдосконалення людини, того, що набуття знань людиною не має бути обмежено її віком, простежується у творах

Конфуція, Сенеки, Платона, Аристотеля, Сократа, видатних мислителів А. Сен-Симона, Т. Кампанелли, Ф.-А. Вольтера, Ж.-Ж. Руссо.

Педагог-гуманіст Я. Коменський, який вважається попередником сучасних поглядів на неперервну освіту, у своїх творах пропагував ідею, що для навчання підходить кожен вік людини, тому не може бути в житті людини іншої мети, ніж набуття знань [5]. Англійський філософ Дж. Локк підкреслював, що навчання повинно мати практичну спрямованість, кожний предмет, що вивчається, має приносити певну користь. Ідея освіти протягом життя спостерігається у творах Ж.-Ж. Руссо, Д. Дідро, Й.-В. Гете. Д. Дідро у своїх працях висловлював думку про тісний зв'язок освіти з потребами життя, Ж.-Ж. Руссо розвинув ідею природної свободи і рівності людей, які ґрунтуються на власній праці кожного.

Так, історико-педагогічний аналіз становлення і розвитку концепції неперервної освіти здійснили М. Арнаутів Н. Горук, В. Давидова, О. Огієнко, Н. Сергеев, М. Солдатенко, О. Шапочкіна, О. Щербак, В. Ширяєва та інші; роль і місце “неперервної освіти” та особливості неформального навчання в Україні вивчали В. Александров, Ю. Деркач, І. Зязюн, Н. Ничкало, Н. Павлик, О. Паращук та Г. Усатенко; робота Т. Ткач присвячена визначенню ролі та місця неперервної освіти та неформального навчання у педагогічній системі України; неперервну освіту як можливість задовольняти нові потреби суспільства, соціальних груп і окремих особистостей розглядала О. Гулай; багатокомпонентну модель системи освіти впродовж життя запропонувала В. Олійник; особливості ринку праці в Україні вивчала В. Близнюк; Л. Лук'янова виокремлює чотири періоди розвитку концепції неперервної освіти: констатаційно-ідентифікаційний (середина 60-х – початок 70-х рр. ХХ ст.), методологічний (70-ті рр. ХХ ст.), період теоретичної експансії (кінець 70-х – початок 80-х рр. ХХ ст.); діяльнісно-ціннісний (початок 80-х рр. ХХ ст. – дотепер) [7]. Дотичні до окресленої проблеми питання розглядали І. Вановська, А. Гончарук, Г. Жукова, М. Євтух, С. Попадюк, Н. Протасова, М. Рижаків, Л. Сігаєва, М. Скуратівська.

Питання неперервної освіти медичних та фармацевтичних фахівців розглядали такі дослідники: Н. Баранова (“Постдипломное обучение: преемственность и инновационный поход”); О. Бернацька (“Тренінг для медичного персоналу з нуля”); Т. Будник (“Навчання на курсах молодшої медичної сестри з догляду за хворими”); Л. Гавриленко (“Курси спеціалізації за фахом: питання і відповіді”); Т. Герасимчук (“Старшие медсестры о себе и последипломной подготовке”); Й. Голик (“Питання післядипломної підготовки та удосконалення операційних медсестер”); Є. Горошко (“Удосконалення роботи курсів підвищення кваліфікації молодших спеціалістів з медичною освітою”); О. Горищенко (“Нова система професійного розвитку”); Н. Зозуліна (“Післядипломна підготовка медичних сестер на базі факультету підвищення кваліфікації”); Т. Іщук (“Післядипломна підготовка з профілактичної медицини”); Г. Калініченко (“Актуальність післядипломної підготовки медичних сімейних медсестер”); М. Кіргуєва (“Последипломное образование менеджеров сестринского дела”); Л. Самчинська (“Неперервна освіта медичних сестер: практика Херсонської міської клінічної лікарні”); А. Свистунов (“Независимая оценка и сертификация специалистов фармацевтической отрасли как составляющая концепции непрерывного профессионального развития”); Т. Маценко (“Курси з організації та управління для головної медичної сестри”); О. Мішуренко (“Використання інтерактивних технологій в системі безперервної післядипломної освіти”); В. Миронов (“Оптимізація післядипломної освіти середнього медичного персоналу”); Н. Нагорна (“Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку вищої медичної та фармацевтичної освіти”); Л. Романішена-Лановська (“Інноваційні методи в післядипломній підготовці медсестри”); З. Шарлович (“Післядипломна освіта у практиці медичних сестер”); Ж. Юн (“Повышение квалификации медсестер в условиях ЛПУ”).

Аналіз наукових джерел виявив, що для визначення поняття “неперервна освіта” використовується низка термінів: “освіта дорослих” (adult education); “продовжена освіта” (continuing education); “подальша освіта” (further education); “відновлювана освіта” (recurrent education) як освіта протягом усього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, здебільшого з роботою; “перманентна освіта” (permanent education); “освіта протягом життя” (lifelong education); “навчання протягом життя” (lifelong learning). Проте у кожному з цих термінів зроблено акцент на певному боці явища, але загальною є ідея довічної незавершеності освіти для дорослої людини.

Якщо з кінця ХVІІІ – початку ХХ століть працювала система “підтримувальної” освіти, що передбачала просте передання знань від учителя до учня, то нині таке положення не задовольняє запити суспільства. Виникнення ідеї освіти для дорослих пов'язують із промисловою революцією ХІХ століття, чому сприяли зміни, що відбулися у соціально-економічних відносинах суспільства, стрімкому розвитку науки і техніки. Із середини ХХ століття на перші шпальти виходить освіта інноваційна. Це проблемно-орієнтоване навчання, що оперує не стільки фактами, скільки їх тлумаченням, змістом, передбачає постійне підвищення рівня професійних навиків. Ознайомлення з напрямом західних освітніх систем виявило зміщення акценту з викладача на учня. Це навчання направлене на розвиток особистості, вдосконалення фахівця, а не лише на виконання обов'язкової освітньої програми.

Питання еволюційного розвитку “концепції неперервної освіти” вивчала А. Савіна. Вона зазначила, що початок еволюційного розвитку неперервної освіти в глобальному масштабі був покладений на Міжнародних конференціях освіти дорослих, які мали великий вплив на спрямованість і інтенсивність дискусій із цього питання. Під час цих міжнародних зустрічей оцінювалася ефективність і корисність ужитих заходів

у галузі розвитку неперервної освіти, обговорювався ступінь реалізації провідних функцій, які виконуються цією формою освітньої діяльності на окремих етапах соціально-економічного розвитку суспільства, а також визначалися напрями подальшої діяльності в цій галузі [10, с. 51].

Перша Міжнародна конференція освіти дорослих (1949, Данія) у нових післявоєнних умовах порушила питання освіти дорослих як автономної галузі компенсаторної освітньої діяльності, спрямованої на ліквідацію прогалів та недоліків освіти, підвищення загальної культури населення. Друга Міжнародна конференція освіти дорослих (1960, Франція) сформулювала вимоги до освіти дорослих з урахуванням безперервного характеру освітнього процесу, до форм, методів і змісту освіти на всіх його рівнях; переходу від компенсаторного навчання до створення системи безперервної освіти, що включає освіту дорослих у постійно мінливому світі.

У 1965 році на Форумі ЮНЕСКО теоретиком у галузі неперервної освіти П. Ленграндом уперше була запропонована “концепція неперервної освіти” [6]. Вона містила принципово новий на той час погляд на тлумачення поняття “неперервна освіта” та ґрунтувалася на гуманістичній ідеї, відповідно до якої в центрі всіх освітніх заходів перебуває людина, якій слід створювати умови для повного розвитку здібностей протягом усього життя. Із позиції нового трактування поняття “неперервна освіта” розглядалось як процес, що триває усе життя та в якому важливу роль відіграє інтеграція як індивідуальних, так і соціальних аспектів людської особистості, а також її діяльності.

Протягом 70–90-х років ХХ століття питання неперервної освіти розглядалися на: Третій Міжнародній конференції освіти дорослих (1972, Японія), де підкреслювалось, що передання знань, формування вмінь, розвиток і вдосконалення людини у всіх його аспектах протягом усього життя можливі тільки в умовах безперервної освіти; Четвертій Міжнародній конференції освіти дорослих (1985, Франція), що проходила в напрямі подолання розриву між формальною і неформальною освітою дорослих, поширення просвітницької діяльності, що забезпечує різні форми пізнавальної та культурної активності дорослих. Одним із головних документів, затверджених конференцією, була Декларація, що проголошувала “право на навчання” як найважливіший принцип життя сучасної людини; П’ятій Міжнародній конференції освіти дорослих (1997, Німеччина), що пройшла під гаслом “Освіта дорослих: ключ у ХХІ столітті” та підтвердила актуальність концепції “безперервної освіти”, надала їй статус освітньо-політичної стратегії ХХІ століття.

Важливість питання розвитку неперервної освіти також підкреслювалось на Лісабонському саміті (2000), де затверджено документ, який отримав назву “Меморандум освіти довжиною в життя” (A Memorandum of Lifelong Learning). Ухваленню цього документа передувало рішення “Європейської стратегії зайнятості”, затверджене на Люксембурзькому саміті ЄС в 1997 р., і її включення в Амстердамський договір 1997 року, прийняття на саміті Великої Вісімки в 1999 р. Кельнської хартії “Цілі і прагнення безперервної освіти”, а також заключного документа зустрічі міністрів освіти “Освіта в змінюваному світі” (2000, Токіо). У 1997 році підписана “Угода про співробітництво в галузі поширення знань і освіти дорослих” країнами СНД.

В Україні питання неперервної освіти ґрунтуються на положеннях Конституції України та на державному рівні закріплені у таких законодавчих та нормативних актах: законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті, галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176), Державних стандартах освіти, рекомендаціях III Всеукраїнського з’їзду працівників освіти та Форуму міністрів європейських країн “Європейська школа ХХІ століття: Київські ініціативи”, Педагогічній Конституції Європи, ухваленій на II Форумі ректорів педагогічних університетів європейського простору та ін. У статті 8 Закону України “Про освіту” зазначено, що “особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти. Держава визнає ці види освіти, створює умови для розвитку суб’єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, а також заохочує до здобуття освіти всіх видів”.

Н. Павлик, досліджуючи зміст поняття “неперервна освіта”, зазначає, що “...основними компонентами неперервної освіти є: 1) навчання грамотності в широкому сенсі; 2) професійне навчання, що включає професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації (jobqualification); 3) загальнокультурну додаткову освіту, не пов’язану з трудовою діяльністю (lifequalification)” [9, с. 181]. Досліджуючи суперечності між вихідними положеннями концепції неперервної освіти та місцем неформального навчання у її забезпеченні дослідниця робить висновок, що “категорія неперервної освіти охоплює спектр трактувань і значень, які описують різні стани освіти, зокрема неформальне навчання, а розвиток освітніх систем відбувається як реакція на соціальні зміни; в її основі лежить потреба вирішення суперечностей щодо задоволення індивідуальних та соціальних потреб”.

І. Зязюн у роботі “Неперервна освіта як основа соціального поступу” запропонував, зважаючи на “... посилення ролі особистості в сучасному суспільстві і виробництві, зростання її потреб, гуманізацію і демократизацію суспільних відносин, інтелектуалізацію праці, швидку зміну техніки і технологій...”, змінити формулу “освіта на все життя” на формулу “освіта через усе життя”. Ученим визначено змістове підґрунтя неперервної освіти: багаторівневність, доповнення, маневреність [4].

У статті “Пошук шляхів розвитку професійної майстерності молодших медичних спеціалістів у післядипломній освіті” З. Шарлович підкреслює: “Не дивлячись на те, що до проблеми безперервної медичної

освіти підвищився інтерес, нині вона залишається ще не достатньо дослідженою, а з огляду на сучасні євроінтеграційні процеси, потребує особливої уваги до вдосконалення професійної підготовки спеціалістів медицини середньої ланки з акцентом на професійну майстерність” [11, с. 158].

Н. Ничкало зазначає, що в сучасних умовах набули розвитку різні підходи до визначення сутності поняття “неперервна освіта” [8]. Вона розглядається як: філософсько-педагогічна концепція, згідно з якою освіта трактується як процес, що охоплює все життя людини; важливий аспект освітньої практики на різних ступенях системи освіти, що представляє її як постійне цілеспрямоване опанування людиною соціокультурного досвіду різних поколінь; принцип організації освіти на загальнодержавному й регіональному рівнях; принцип реалізації державної політики в галузі освіти; сучасна світова тенденція в галузі освіти; парадигма науково-педагогічного мислення.

Висновки. Проведений нами огляд наукових розвідок за темою дослідження виявив зростання інтересу вітчизняних та зарубіжних науковців до ролі, змісту та сутності неперервної освіти, до змін освітньої парадигми.

Згідно із визначенням всесвітньої федерації медичної освіти (WFME) неперервний професійний розвиток позначає період освіти і підготовки фахівців, що починається після завершення базової освіти та післядипломної підготовки і триває після цього протягом усього професійного життя кожного фахівця. Отже, вдосконалення професійних компетенцій шляхом неперервності освіти робить працівника конкурентоспроможним і затребуваним на ринку праці, що є вигідним для всіх учасників цього процесу: держави як суб’єкта, зацікавленого в більш тривалій трудовій діяльності своїх громадян, роботодавців, для яких професійні вміння працівників є запорукою успіху підприємства, і для самої людини, освіта якої стане показником її соціального статусу, затребуваності і благополуччя, а також усього суспільства загалом. Зазначимо, що успішна реалізація концепції безперервної освіти багато в чому залежить від вирішення цілого спектру проблем (політичних, економічних, правових, фінансових) і сприяє модернізації професійної освіти.

Використана література:

1. Гулай О. Особливості формування мотивації навчання майбутніх будівельників в умовах ступеневої освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2017. № 1. С. 99–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2017_1_18 (дата звернення: 15.05.2021).
2. Євтух М., Волощук І. Модернізація навчального процесу у контексті переосмисленого усвідомлення взаємодії віри і знань. *Філософія освіти: наук. часопис*. № 1-2(7). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2008. С. 254–261.
3. Жукова Г. В. Позаакадемічна освіта – нове філософсько-освітнє явище. *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : науковий вісник : збірник наукових праць*. 2018. Вип. 138 (11), ч. 2. С. 199–202.
4. Зязюн І. А. Неперервна освіта як основа соціального поступу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2001. Ч. 1. С. 15–23.
5. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. Москва : Гос. учебно-педагогическое изд-во Мин. просв. РСФСР. 1955. 474 с.
6. Lengrand, P. (1975) *An Introduction to Lifelong Learning*, Beckenham: Croom Helm (first published 1970).
7. Лук’янова Л. Б., Сігаєва Л. Є., Аніщенко О. В., Зінченко С. В., Баніт О. В., Лапаєнко С. В., Василенко О. В. Освіта дорослих: теоретичні і методологічні засади : монографія. Київ : Педагогічна думка. 2012. 272 с.
8. Ничкало Н. Г. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів: монографія. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова. 2014. 125 с.
9. Павлик Н. П. Зміст поняття неперервна освіта. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад : зб. наук. праць матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 травня 2016 р., м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. Київ: НАУ. 2016. 296 с. С. 180–182. URL: <http://idp.nau.edu.ua/conference.html> (дата звернення: 16.04.2021).*
10. Савіна А. К. Непрерывное образование за рубежом: от идеи к концепции. *Отечественная и зарубежная педагогика : ФГБНУ “Институт стратегии развития образования Российской академии образования”, № 3 (24)*. 2015. С. 49–64. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nepreryvnoe-obrazovanie-za-rubezhom-ot-idei-k-kotseptsii> (дата звернення: 18.05.2021).
11. Шарлович З. П. Пошук шляхів розвитку професійної майстерності молодших медичних спеціалістів у післядипломній освіті. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 3. С. 157–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2016_3_30. (дата звернення: 26.05.2021).

References:

1. Gulai, O. (2017) *Osoblyvosti formuvannia motyvatsii navchannia maibutnykh budivelnikiv v umovakh stupenevoi osvity* [Features of Formation of Motivation of Training of Future Builders in the Conditions of Higher Education]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Pedahohika*. № 1. S. 99-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2017_1_18 (data zvernennia: 15.05.2021) [in Ukrainian].
2. Yevtikh, M., Voloshchuk, I. (2008) *Modernizatsiia navchalnoho protsesu u konteksti pereosmyslenoho usvidomlennia vzaiemodii viry i znan* [Modernization of the Educational Process in the Context of Rethought Awareness of the Interaction of Faith and Knowledge]. *Filosofiiia osvity: nauk. chasopys*. № 1-2(7). Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P. Drahomanova. S. 254-261 [in Ukrainian].
3. Zhukova, H. V. (2018) *Pozaakademichna osvita – nove filosofsko-osvitnie yavyshe* [Non-academic Education is a new Philosophical and Educational Phenomenon]. *Hileia. Istorychni nauky. Filosofski nauky. Politychni nauky : naukovyi visnyk : zbirnyk naukovykh prats*. Vyp. 138 (11), ch. 2. S. 199-202 [in Ukrainian].
4. Ziaziun, I. A. (2001) *Neperervna osvita yak osnova sotsialnoho postupu* [Text] [Continuing Education as a Basis for Social Progress]. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*. Ch. 1. S. 15–23 [in Ukrainian].

5. Komenskyi, Ya. A. (1955) Yzbrannye pedahohycheskye sochyneniya [Selected pedagogical work]. Moskva: Hos. uchebno-pedahohycheskoe yzd-vo Myn. prosv. RSFSR. 474 s. [in Russian].
6. Lengrand, P. (1975) An Introduction to Lifelong Learning, Beckenham: Croom Helm (first published 1970).
7. Lukianova, L.B., Sihaieva, L.Ie., Anishchenko, O.V., Zinchenko S.V., Banit, O. V., Lapaienko, S.V., Vasylenko, O.V. (2012) Osvita doroslykh: teoretychni i metodolohichni zasady: [monohrafiia] [Adult Education: Theoretical and Methodological Principles: monograph]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 272 s. [in Ukrainian].
8. Nychkalo, N.H. (2014) Rozvytok profesiinoi osvity v umovakh hlobalizatsiinykh ta intehtatsiinykh protsesiv: monohrafiia [Development of Vocational Education in the Context of Globalization and Integration Processes: a monograph]. Kyiv: Vydavnytstvo NPU imeni M.P. Drahomanova. 125 s. [in Ukrainian].
9. Pavlyk, N. P. (2016) Zmist poniattia neperervna osvita [The Meaning of the Concept of Continuing Education]. Aktualni problemy v systemi osvity: zahalnoosvitnii navchalnyi zaklad – douniversytetska pidhotovka – vysychyi navchalnyi zaklad : zb. nauk. prats materialiv II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 25 travnia 2016 r., m. Kyiv, Natsionalnyi aviatychnyi universytet / nauk. red. N. P. Muranova. Kyiv: NAU. 296 c. S. 180-182. URL: <http://idp.nau.edu.ua/conference.html> (data zvernennia: 15.05.2021) [in Ukrainian].
10. Savina, A.K. (2015) Nepreryvnoe obrazovanye za rubezhom: ot ydey k kontseptsyy [Continuing Education Abroad: from Idea to Concept]. Otechestvennaia y zarubezhnaia pedahohyka : FHBNU “Ynstytut stratehyi razvytyia obrazovanyia Rossyiskoi akademyy obrazovanyia”, № 3 (24). S. 49-64. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/nepreryvnoe-obrazovanie-za-rubezhom-ot-idei-k-kontseptsii> (data zvernennia: 16.04.2021) [in Russian].
11. Sharlovych, Z. P. (2016) Poshuk shliakhiv rozvytku profesiinoi maisternosti molodshykh medychnykh spetsialistiv u pisladyplomnii osviti [Search for Ways to Develop the Professional Skills of Junior Medical Professionals in Postgraduate Education]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky. Vyp. 3. S. 157-161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2016_3_30 (data zvernennia: 26.05.2021) [in Ukrainian].

Radziievska I. V. Continuing education as a component of the training system for medical and pharmaceutical specialists

The paper presents the analysis of the legislative framework and scientific sources on the interpretation of the concept of “continuing education” as a component of the conceptual and explanatory apparatus for studying the foundations of the development of medical and pharmaceutical education. On the basis of a system-generalizing approach, the study of scientific and pedagogical developments of scientists and the legislative and regulatory framework was carried out. The sequence of introduction of the term “continuing education” in the education system is considered. It is emphasized that in the context of the development of medical and pharmaceutical education, the functioning of the system of continuing professional education becomes an objective need and guideline of state policy in the field of education. Continuing professional education is designed to provide flexibility and diversity of professional training to meet the needs of a society. The system of medical and pharmaceutical education, as a structural unit of a step-by-step education system, has its own specific goals. The basis of the system of continuous professional training of specialists is state legislative and regulatory documents. The review of works on continuing education of medical and pharmaceutical specialists proved that currently there is no generally accepted approach to continuing medical (pharmaceutical) education. However, there is a general opinion that the quality of services in the industry depends on the constant support of specialists for their competencies during continuous improvement and evaluation of their qualifications. At the same time, it is noted that it is of great importance to ensure the quality of education and increase the requirements for the academic level of educational service providers or training programs, on the basis of which medical (pharmaceutical) specialists coordinate their own plans for educational activities. The most important prerequisite for ensuring the mandatory continuous professional development is the creation of a unified system of accreditation of service providers and programs, as well as the “collective responsibility” of all participants in the health training system.

Key words: *continuing education, medical and pharmaceutical specialists, education system, quality of education.*